הרסנא עיקר קמ"ל קמחא עיקר אמר ר' אבא [א]ערובי תבשילין צריכין כזית איבעיא להו כזית אחד לכלן או דלמא כזית לכל אחד ואחד ת"ש דאמר רבי אבא אמר רב [ב]ערובי תבשילין צריכין כזית בין לאחד בין למאה: תנן אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת מאי כל שהוא לאו אע"ג דליכא כזית לא דאית ביה כזית: ת"ש [ג]תבשיל זה צלי ואפילו כבוש שלוק ומבושל וקוליים האספנין שנתן עליו חמין מערב יו"ט תחלתו וסופו אין לו שיעור מאי לאו אין לו שיעור כלל לא אין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה אמר רב הונא אמר רב [ד]ערובי תבשילין צריכין דעת פשיטא דעת מניח בעינן דעת מי שהניחו לו בעינן או לא בעינן תא שמע [ה]דאבוה דשמואל מערב אכולה נהרדעא רבי אמי ורבי אסי מערבו אכולהו טבריא: [ו]מכריז רבי יעקב בר אידי מי שלא הניח ערובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי ועד כמה אמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאביי עד תחום שבת: ההוא סמיא דהוה מסדר מתניתא קמיה דמר שמואל חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת אמר ליה דלא אותיבי ערובי תבשילין אמר ליה סמוך אדידי לשנה חזייה דהוה עציב אמר ליה אמאי עציבת אמר ליה דלא אותיבי ערובי תבשילין אמר ליה פושע את לכולי עלמא שרי לדידך אסור ת"ר [ז]יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא ערובי תחומין ולא ערובי חצרות רבי אומר מערבין ערובי חצרות אבל לא ערובי תחומין מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו ואי [ח]אתה אוסרו בדבר המותר לו אתמר רב אמר [ט]הלכה כתנא קמא ושמואל אמר הלכה כרבי: איבעיא להו הלכה כרבי לקולא או לחומרא פשיטא דלקולא קאמר משום דשלח רבי אלעזר לגולה לא כשאתם שונין בבבל רבי מתיר וחכמים אוסרין אלא רבי אוסר וחכמים מתירין מאי תא שמע דרב תחליפא בר אבדימי עבד עובדא כותיה דשמואל ואמר רב תחלת הוראה דהאי צורבא מרבנן לקלקולא אי אמרת בשלמא לקולא קאמר היינו קלקולא אלא אי אמרת לחומרא מאי קלקולא איכא כיון דמקלקלי בה רבים

היינו

הרסנא עיקר. שומן הדגים: **בין לאחד בין למאה.** די להם בכזית: **לא דאית ביה כזית.** ולגבי ככר שלם קרי ליה כל שהוא: **תבשיל זה.** של ערוב: **כבוש.** בחומץ ובחרדל ומיני ירקות: **שלוק.** מבושל הרבה מאד: **מבושל.** כהלכתו: **קוליים האספנין.** דג מליח הוא ורך ונאכל כמו שהוא חי אלא שנותנין עליו חמין וזה בשולו כדתנן במסכת שבת (דף נט.ד') שהדחתו זו היא גמר מלאכתו: **שנתנו עליו חמין** גרסינן. שעשו לו מערב יו"ט בשול הראוי לו: **תחלתו.** כשעשה התבשיל אין לו שיעור כמה יהא בו: **סופו.** אכלו או שאבד ושייר ממנו קצת: **מאי לאו אין לו שיעור כלל.** לא לרב ולא למעט: **לא אין לו שיעור למעלה.** לומר שלא יוסיף בו על כך וכך: **למטה.** לא יפחות מכזית: **צריכים דעת.** שידעו שלהם כך נעשו. ורב הונא לא פירש דעת מי ומפרשינן לה אנן ואמרינן הא ודאי פשיטא לן דכי אמר רב הונא צריכים דעת דעתו דמניח מיהא בעי דליהוי עדיף שעושהו לשם כך מיהו מבעיא לן דעת מי שהניחו לצרכו כגון דעשאו זה לצורך חברו כלום צריך שימלך בו תחלה לעשותו על פיו: **עד תחום שבת.** ולעומדים חוץ לתחום לא היה דעתו של מניח עליהם ולא עלו על לבו לזוכרן: **מסדר מתניתא.** שהיה יודע משניות בגרסא ומחזר עליהן לפני מר שמואל שיהיו סדורות בפיו כעיקרן: **סמוך אדידי.** דמערבנא אכולה נהרדעא שהיא עירו: **לשנה.** לשנה אחרת * ורואה השנה היה שאין יכול להניח ולהתנות: **לדידך אסור.** שאין דעתי על המזידין והפושעים שאינם חרדים לדברי חכמים: **לא ערובי חצרות.** לטלטל מחר דנראה כמתקן דבר: **שאתה אוסרו בדבר האסור לו.** כח יש בידך לאסור עליו מלעשות צורך מחר דבר שהוא אסור בו ביום והיינו תחומין שאף ביו"ט אסור לצאת מן התחום: **ואי אתה אוסרו.** אין כח בידך לאסור לו מלתקן למחר דבר שהוא מותר בו ביום ואיסור טלטול חצרות ליתיה ביום טוב: **משום דשלח רבי אלעזר כו'.** לפיכך הוצרכו לשאול לקולא קאמר שמואל או לחומרא משום דשלח ר' אלעזר לחומרא ואנו שונין דרבי לקולא לפיכך שואלים אנו שמואל שקבע הלכה כרבי היכי מתני לפלוגתייהו: **ואמר רב תחלת הוראה וכו'.** דרב פליג עליה ואמר הלכה כת"ק: **כיון דמקלקלי בה רבים.** שסומכין ומטלטלין בלא ערוב:

היינו

אמר רבי אבא ערובי תבשילין צריך שיהא בהן כזית. וג' דינים יש בהלכות ערוב ערובי תחומין צריך שתי סעודות לכל אחד ואחד והכי מסיק בהדיא בעירובין (דף פ:) ערובי חצרות צריכין כגרוגרת לכל אחד ואחד והכי מסיק בהדיא בעירובין (דף פב:) עד שיהא ב' סעודות ואם יש שם מזון ב' סעודות אינו צריך יותר ואפילו מאה יכולין לסמוך עליו ערובי תבשילין בין לאחד בין למאה אינו צריך אלא כזית לכל מין ומין:

[לעיל] **דגים** קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי נכרים. דהא נאכלים כמו שהן חיין הואיל ומלוחים אבל אם לא היו מלוחים יש בהם משום בשולי נכרים ותימה דאמר במס' ע"ז פרק אין מעמידין (דף לח.) כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו איסור משום בשולי נכרים וקאמר עלה כגון דגים קטנים וי"ל דהתם בקטנים טפי איירי והכא איירי בדגים שאין קטנים כל כך שפעמים שהן עולין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת:

קמ"ל קמחא עיקר. מכאן אנו סומכין ליקח מן הנכרים פת הגלוס מן הבילים שקורין קנטויי"ש ואובליא"ש דמאי נחוש אי משום פת עלמא התירו חכמים אי משום בילים שלקו בה הא אמרינן קמחא עיקר ואין לחלק ולומר דשאני הכא לחומרא כלומר דקמחא שהוא מן שלקות שבלילתו רכה אסור אבל בעלמא שהוא עב והוי מעשה תנור אף שהיתר עיקר לא אזלינן לקולא אי אפשר לומר כן דהא קאמר הכא מהו דתימא הרסנא עיקר כלומר היה לנו להתיר אלמא היכא דהיתר עיקר אזלינן בתריה אפי' לקולא אי לאו דאסיק דקמחא עיקר ואין לחוש שמא הבילים מעופות טמאים דהא אין מצויין בינינו ושמא יש דם בבילים רובם אין בהם דם ומה שבודקים הבילים בשעה שמשימין אותם ברוטב אם יש בהן דם זהו חומרא בעלמא דהא אם לא נבדקו מותרין וגם אין לחוש משום בילי נבלות או טרפות משום דאזלינן בתר הרוב וא"ת והא יש לחוש שמא נלושו בבילים טרופות דאמר בחולין (דף סד. ושם) דאין לוקחין בילים טרופות מן הנכרי וי"ל ה"מ בעינייהו משום דלית בהו ריעותא דמוכחא מלתא ממה שהן טרופות דמנבלות וטרפות אתו וזבנהו ישראל לנכרי אבל הכא שנלושו דליכא שום ריעותא לא חיישינן לשום דבר ויש לומר שנלושו מבילים שלמות ומיהו פשטיי"ן של דגים שאפאו נכרי אין להתיר דיש בהם משום בשולי נכרים הואיל ונבלע שומן הדגים בתוך העיסה והדגים אסורין משום בישולי נכרים א"כ אף העיסה שמבחוץ אסורה ונעשה כולו בשולי נכרים אע"פ שהעיסה אין בה משום ב"נ דהא התירו את הפת וגם מה שנבלע בה אינו בעין מ"מ קודם שנבלע בעיסה היה בעין והיה נאסר ונמצא שהעיסה נלושה מן האיסור דרבנן ויש (א) שמסירין השומן ואוכלים אותן בכה"ג ואותן גלוסי"ש מלאה מברכין עלייהו ברכת המוציא יש בהן משום ב"נ ומיהו אומר הר"ר יחיאל דאין בהם משום ב"נ כיון דדרך אפיית פת עביד להו ועוד דאי קבע סעודתיה עלייהו מברך ברכת המוציא אלמא פת נינהו:(ו)

רבי אומר מערבין ערובי חצרות אבל לא ערובי תחומין. תימה הא רבי ס"ל בפרק בכל מערבין (עירובין דף לח: ושם) דשבת ויו"ט קדושה אחת היא וא"כ היכי מערבין ערובי חצרות מי"ט לשבת ויש לומר דאדרבה היינו טעמא הכא דרבי דהא דאית ליה קדושה אחת הן היינו בדבר האסור לעשות ביו"ט כגון תחומין אסור לעשותם ביו"ט בשביל שבת דהא קדושה אחת הן אבל בשביל שקדושה אחת היא לא אסרינן דבר המותר לעשות ביו"ט עצמו כגון לטלטל כחצרו לעשות ערוב בשביל שבת:

אין

עין משפט
נר מצוה

יא א ב מיי' פ"ו מהל' יו"ט הלכה ג סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקכז סעיף ג:
יב ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ה:
יג ד ה מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ט:
יד ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:
טו ז מיי' פ"ו שם הלכה טו ופ"ח מהלכות עירובין הלכה יד סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סימן תקכח ס"ב:

◆

רבינו חננאל

אמר רב ערובי תבשילין צריכין דעת. אוקימנא ודאי המניח צריך לומר כי לפלוני ופלוני אני מערב, כשמואל דהוה מערב אכולה נהרדעא, ור' אמי ור' אסי מערבי אכולה טבריא, אבל דעת מי שהניחו אין צריך להיות יודע בשעת עירוב אלא אפילו אחרי כן, ואפילו ביו"ט עצמו אם נודע לו שאחרים ערבו עליו מותר לו לבשל, כר' יעקב בר אידי דהוה מערב ומזכיר הרבני מערב זה על כל מי ששכח ולא עירב, ואחרי כן היה מכריז כל מי שלא עירב יבא ויסמוך על עירוב שלי. ואמרינן עד כמה, ואסיקנא עד כדי תחום שבת בא ושואלו וסומך עליו, וכההוא סומא דאמר ליה מר שמואל ביו"ט תא סמוך אדידי, בשנה אחרת נמי חזייה ביו"ט דהוה עציב, ואמר ליה פושע הוא, לכולי עלמא שרי ולדידך אסור (א)(אוקימנ' להא מתניתא הכי). ת"ר יו"ט שחל בע"ש אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות דברי רבי, וחכמים מתירין אוקימנא להא מתני' הכי. וכן שלח ר' אלעזר לגולה. ואסיקנא הלכה כרבי דאמר שאין מערבין, ולא חיישינן למאי דתנינן אין מערבין עירובי תחומין ביו"ט שאתה אוסרו בדבר האסור לו כו', כלומר ביו"ט שאסור לצאת חוץ לתחום, כן לערב ביו"ט לצאת בשבת חוץ לתחום אסור, אבל טלטול בחצרות שמותר ביו"ט, יש לו לערב ביו"ט כדי לטלטל בשבת, אע"ג דמסתבר טעמיה לא חיישינן ליה, והלכה כרבי שאין מערבין לא לתחומין ולא לחצרות.

א) שייך למעלה אחר וחכמים מתירין.

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ב], ב) [תוספתא שם], ג) [ועיין תוספ' כתובות ז. ד"ה מתוך], ד) [לדף קמה.], ה) נ"א בגלוסה ועיין רש"א, ו) [ועי' תוספות ע"ז מ. ד"ה אמר רבה ותוס' חולין סג. ד"ה סימנין].

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה קמ"ל וכו' ויש שמסירין השומן. נ"ב ס"א ויש שמתירין השומן:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לשנה. ור"ה היה. עיין תשובת ח"ל סימן ק"ל:

◆

מוסף רש"י

הרסנא עיקר. ואותו מורייס נאכל כמות שהוא חי ושרי (ע"ז לח.). קמ"ל קמחא עיקר. ויש בו משום בישולי עכו"ם, שהקמח אינו נאכל חי (שם).